

Rekommendationer om anordnande av bokprat på allmänna bibliotek

1. Krav som ställs på bokprataren

Det hör till bibliotekets grundläggande uppgifter att skapa ett intresse för läsning. Andra viktiga uppgifter är att ordna evenemang, gruppbesök, informationsservice och arbeta med samlingar. Bokprat är ett expertarbete som omfattar kännedom om innehållet, förmåga att uppträda, färdigheter att möta en grupp och ett pedagogiskt arbetssätt. Bokpratet kan till exempel vara i föreläsningsform, upplevelsebaserat eller ge deltagarna tillfälle att diskutera. Bokprataren förbereder alltid bokpratet i sin egen stil samt på det sätt och med den teknik som lämpar sig för litteraturen och målgruppen.

Bokpratsformerna förändras med tiden och bokprataren måste göra sig förtrogen med nya former av bokpratande. Samarbetet mellan olika bokpratare utvecklar det egna arbetet. Eftersom bokprat är ettmångsidigt arbete bör bokprataren också få utbildning för uppgiften.

Det är fråga om biblioteksarbete som kräver särskilt kunnande och därför ska bokprat beaktas när det bedöms hur krävande uppgiften är. Uppgiftens krävande natur bör också synas i lönen.

2. Vem kan utnyttja bokprat?

Bokprat är litteraturfostran som främjar intresset för läsning och läskunnigheten. Bokprat rekommenderas för varje årskurs. Varje elev inom den grundläggande utbildningen bör ha rätt till åtminstone två bokprat under skoltiden, till exempel en gång under årskurserna 1–6 och en gång under årskurserna 7–9.

Biblioteken och undervisningsväsendet i enskilda kommuner gör klokt i att komma överens, till exempel när den lokala läroplanen utarbetas, vilka årskurser som får tillgång till bokprat under året och enligt vilken princip andra grupper ges tillgång till den inom ramen för de tillgängliga resurserna. Biblioteken och skolorna ska gärna regelbundet diskutera önskemålen och behoven i anslutning till bokprat, till exempel en gång per läsår.

Bokprat är verksamhet som också ingår utanför den grundläggande utbildningen. Bokprat rekommenderas även för läroanstalter på andra stadiet, olika slags specialgrupper och vuxna i den mån det är möjligt. Till exempel grupper som studerar språk eller utvecklar sin läskunnighet kan ha nytta av att göra sig förtrogna med litteratur. Bokprat kan också gälla annan litteratur än skönlitteratur. Bokprat för lärare eller bibliotekskolleger kan stärka allas kännedom om utbudet av aktuell litteratur.

3. Läsning hör till bokpratarens arbete

Att läsa ny litteratur är ett sätt för bokprataren att upprätthålla sin expertis. Bokprataren behöver regelbundet kunna använda arbetstid för att göra sig förtrogen med litteratur. För att göra sig insatt i den aktuella litteraturen för en viss målgrupp borde bokprataren få regelbunden lästid som utgör en arbetsdag per månad.

När det gäller barnlitteratur behöver en bokpratare som utarbetar ett nytt bokprat utifrån obekant material få åtminstone två hela arbetsdagar för att läsa litteraturen som bokpratet gäller. Mängden arbetstid som används för att läsa materialet ökar om böckerna är längre. Tiden som reserveras för läsning av ungdoms- eller vuxenlitteratur måste vara dubbelt så lång redan med anledning av antalet sidor. Tiden som reserveras för att läsa litteraturen måste också kunna anpassas efter hur bra bokprataren känner till materialet.

4. Förberedelser inför bokprat

Bokprataren bör ha tillräckligt med tid att välja böcker samt planera och förbereda bokpratet. När ett nytt bokprat byggs måste bokprataren också söka lämplig litteratur och söka nya verk. Vi rekommenderar att bokprataren får förbereda sig inför ett bokprat i minst fyra veckor om detta görs vidsidan av andra arbetsuppgifter. Om bokpratet består av material som bokprataren redan är förtrogen med kan förberedelserna göras på två veckor vid sidan av andra arbetsuppgifter. Om bokprataren kan använda sin arbetstid i huvudsak för att förbereda bokpratet blir bokpratet snabbare klart.

Bokprataren bedömer hur bokpratens genomföras. Möjligheten att genomföra dem beror bland annat på hur mycket tid det finns att förbereda sig på, antalet grupper som deltar i bokpratens och bokpratens tidigare erfarenhet av att uppträda.

Distansbokprat som ordnas virtuellt kräver lika omfattande förberedelser och en lika stor arbetsmängd som mer traditionella former av bokprat. Vid distansbokprat innebär de tekniska arrangemangen och den virtuella plattformens egenskaper särskilda utmaningar.

5. Beställda bokprat

Alla kommuner har inte tillräckligt med personalresurser för att själva ordna bokprat. I detta fall kan bokprat ordnas som kompetensutbyte tillsammans med en annan kommun, genom att köpa bokpratsom experttjänst av en annan kommun eller genom att anlita, dvs. beställa, en privat bokpratare.

Om bokpratens köps som en experttjänst av en annan kommun betalas ersättning för arbetet och förövriga föranledda kostnader till den kommun som tillhandahåller experttjänsten. Bokprataren förbereder sig för bokpratet under sin normala arbetstid. När ett bokprat beställs av en privat bokpratare förhandlas arvudet fram med bokprataren och betalas direkt till honom eller henne.

Bokprataren bedömer faktorerna som inverkar på arvudet, till exempel förberedelsernas omfattning och avståndet till platsen. Detaljerna som gäller utbetalningen av arvudet avtalas fall för fall med bokprataren. Förutom ett rimligt arvode ska eventuella rese- och logikostnader betalas till den beställda bokprataren.

Ett bra rättesnöre i fråga om minimiarvudet till en beställd bokpratare är Läscentrums prislista över små gruppers skolbesök (uppdaterad våren 2021). Enligt denna prislista är minimiarvodena följande:

Ett uppträdande (t.ex. en lektion på 45 min) 275 euro. Två uppträdanden 385 euro.
Tre uppträdanden 495 euro.
Fyra uppträdanden 605 euro.
Uppträdanden under två dagar 990 euro.

En eventuell inspelning av bokpratet samt senare användning och visning av inspelningen måste överenskommas separat med bokprataren i fråga. Beträffande beställda bokprat ska en rimlig tilläggsersättning betalas för inspelningen och senare användning av bokpratet.

Om rekommendationen:

Rekommendationen publicerades i april 2021 av Finlands biblioteksförnings arbetsgrupp för ungdomsbibliotek i samarbete med Kirjavinkkariyhdistys. Utöver Finlands biblioteksförning har också Finlands svenska biblioteksförning samt fackföreningarna Akava, JHL, Jyty och Kumula, som alla representerar biblioteksbranschen, skrivit under rekommendation.

**SUOMEN KIRJASTOSEURA
FINLANDS BIBLIOTEKSFÖRENING
FINNISH LIBRARY ASSOCIATION**